

Atalanta

Foto J. Huisenga

Kleine Vos

Foto J. C. Wedts de Swart

Het broedvogelonderzoek van het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV

Het onderzoek begon in 1966 en beleeft in 1971 dus het zesde broedseizoen. Over de eerste twee jaren (1966 en 1967) verschenen in *Natura* gezamenlijke verslagen (1 en 2 zie literatuurlijst). Daarna is dat niet meer gebeurd. Om in deze leemte te voorzien, volgt hier een overzicht over de stand van het onderzoek. Inmiddels zijn over verschillende soorten door de betreffende bewerkers in de vorm van artikelen of gestencilde verslagen verdere resultaten gepubliceerd.

Het onderzoek van iedere soort staat volkomen op zichzelf. De bewerkers hebben wel contacten met elkaar, maar gaan verder zelfstandig te werk. Hoewel de basis van het onderzoek voor iedere soort vrij identiek is, kan een bewerker zijn onderzoek naar eigen behoefte uitbouwen. Aangezien de ene bewerker meer tijd aan zijn onderzoek kan geven dan de andere en de soorten in moeilijkheid verschillen, is het niet gerechtvaardigd de resultaten die de bewerkers hebben bereikt, met elkaar te vergelijken. Het hoofddoel van het onderzoek is het bepalen of althans het op betrouwbare wijze schatten van het aantal broedparen van bepaalde vogels in Nederland. Verder is geprobeerd zoveel mogelijk medewerkers bij het onderzoek te betrekken door in veel gevallen goed bekende en gemakkelijke herkenbare soorten te gaan inventariseren. Ook werd een zekere voorkeur uitgesproken voor soorten, waarvan werd vermoed dat het aantal broedparen achteruitliep. Inmiddels zijn daarnaast ook verschillende bepaald moeilijke soorten in bewerking genomen. Gelukkig staat bij enige onderzochte soorten wel vast dat er van een gevaarlijke achteruitgang geen sprake is.

Het aantal vogelsoorten dat in bewerking is of was, bedraagt 20. Het zijn in volgorde van de lijst in de *Avifauna van Nederland* (3): Fuut, Dodaars, Boomvalk, Torenvalk, Grutto, Bosuil, Ransuil, Gierzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Oeverzwaluw, Gele Kwikstaart, Paapje, Zwarte Roodstaart, Sprinkhaanrietzanger, Braamsluiper, Geelgors, Appelvink, Wielewaal, Roek.

Afgezien van de verslagen na de twee eerste onderzoekjaren (1 en 2) zijn nu over 5 soorten artikelen en/of gestencilde verslagen verschenen, die min of meer beschouwd kunnen worden als afsluiting van het werk. Van een zesde soort zal een uitvoerig verslag binnenkort verschijnen. Van de zeven soorten die pas in 1970 of 1971 voor het eerst op de lijst voorkwamen, is uiteraard voorlopig nog geen verslag te verwachten. Van de resterende zeven soorten staan er twee nog steeds op de lijst. Afronding van het onderzoek was dus nog niet mogelijk. Van vijf van de lijst afgevoerde soorten is uitvoeriger verslag nog niet verschenen. Ik wil de medewerkers, die misschien al enige jaren tevergeefs uitzien naar nieuws over de soort waaraan ze hun tijd gaven, vragen nog geduld te hebben. Het uitwerken eist veel tijd, meestal meer dan de bewerker van te voren eigenlijk heeft voorzien. Bovendien zijn sommige soorten bijzonder moeilijk. Van de diverse onderzoeken volgt hieronder een overzicht.

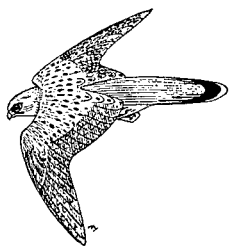
I. Afgesloten onderzoeken, waarover rapporten zijn verschenen.

FUUT. Bewerker H. N. Leys en J. J. F. E. de Wilde

Het onderzoek werd grotendeels uitgevoerd in samenwerking met het Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Er verscheen een uitvoerig gestencild rapport (4) en een aantal kortere artikelen (5, 6, 7, 8 en 9) over bepaalde facetten van het onderzoek.

Het totaal aantal broedparen van de Fuut ligt boven de 3000, bereikt wellicht het getal van 3700. Belangrijke gegevens werden verzameld over het nestplaatsbiotoop, over de legselgrootte en over concentraties buiten het broedseizoen. Verder werd een aantal eieren van de Fuut onderzocht op het gehalte aan gechlloreerde koolwaterstofverbindingen. Het gehalte nam in de jaren 1966 t/m 1969 toe. Op zichzelf is dat verontrustend genoeg.

TORENVALK Bewerker F. Koning

Het gestencild eindverslag is verschenen. Voor de jaren 1966-'68 werden 1103 verschillende broedplaatsen vastgesteld. Een schatting voor het hele land toont, dat het totaal aantal broedparen bijna twee keer zo hoog zal zijn, nl. $\pm$ 2100. Het broeden in nestkasten neemt toe. Als geheel is de soort in Nederland in het laatste decennium afgenomen.

GRUTTO. Bewerker Th. Mulder

De uitkomsten van dit onderzoek zijn verrassend. Van deze soort broeden meer dan 100.000 paren in ons land. Nederland is in West-Europa het belangrijkste bolwerk van de Grutto. Het

eindverslag zal verschijnen in de reeks van Wetenschappelijke Mededelingen van de KNNV. Naar verwachting zal dat in de eerste helft van 1972 het geval zijn (Th. Mulder. Mond. med.).

HUISZWALUW. Bewerker J. Philippona

Dankzij de grootscheepse medewerking kon over het voorkomen in Nederland een vrij redelijk overzicht samengesteld worden. De gegevens zijn op stencil verspreid (11). Met een verdere verwerking in artikelvorm is een begin gemaakt.

Het aantal broedparen is groter dan vermoed werd. De exacte tellingen leverden het totaal van 36.000 nesten op. Het geschatte totaal is 62.500 tot 73.500.

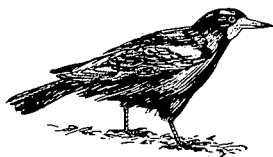
Doordat de nesten van de Huiszwaluw zo gemakkelijk en zonder storing voor de vogels te vinden zijn, is de soort ideaal voor een landelijk of streeksgewijs opgezet telonderzoek.

GELE KWIKSTAART

Bewerker J. J. Frieswijk

Over deze soort is het eindverslag verschenen (12). Ongeveer 2 % van het oppervlak van ons land (ruim 58.000 ha) werd bewoond door bijna 1.500 broedparen. De conclusie voor het hele land moet zijn, dat er wel meer dan 10.000 broedparen zullen voorkomen. Interessant is, dat bouwland plaatselijk voor de Gele Kwikstaart een belangrijk broedbiotoop vormt.

ROEK. Bewerker H. R. Feijen

Dit onderzoek is klaar. Een uitvoerig gestencild verslag (13) is in samenwerking met het Rijksinstituut voor Natuurbeheer verschenen. De telling van 1970 geeft een totaal van ruim 8.000

nesten, verspreid over 139 kolonies. De soort is vergeleken met vroeger sterk achteruitgegaan.

II. Gestaakt onderzoek.

GIERZWALUW. Bewerker N. A. Ferbeek

Deze soort bleek zich niet te lenen voor een telonderzoek in het voorgenomen kader. Het zou een ongelooflijk intensieve controle geeist hebben van vele plaatsen waar Gierzwaluwen broeden. De bewerker heeft mede door andere omstandigheden het onderzoek stop moeten zetten.

III. Afgesloten onderzoeken, waarover o.o.v. een definitieve publicatie in 1971 of 1972 te wachten is.

DODAARS. Bewerker D. Dekker en M. van Herp

BOOMVALK. Bewerker R. Dantuma

BOERENZWALUW. Bewerker J. Philippona

Deze soort werd onderzocht in 1969 en 1970. Er kwamen veel gegevens binnen. Deze zijn nog niet uitgewerkt. Hopelijk kan in 1972 een publicatie verschijnen. Een min of meer volledige landelijke telling is met de beschikbare middelen niet mogelijk. Misschien kan op grond van het aanwezige materiaal toch een schatting voor het gehele land worden gewaagd.

GEELGORS. Bewerker J. Reijnders

IV. Nog lopende onderzoeken, vnl. begonnen in 1970 en 1971.

BOSUIL en RANSUIL

OEVERZWALUW. Nog in volle gang. Deze soort is evenals de Boerenwaluw zeer geschikt voor een tel-onderzoek. De voorlopige telling van 1970 gaf een totaal van 15.500 broedparen in 570 kolonies, maar deze cijfers zijn zo goed als zeker nog aan de lage kant (H. N. Leys, schr. med.).

PAAPJE.

ZWARTE ROODSTAART.

SPRINKHAANRIETZANGER

BRAAMSLUIPER. Het is moeilijk, over deze soort voldoende gegevens te verkrijgen die het broeden afdoende bewijzen. Het onderzoek wordt voortgezet.

APPELVINK.

WIELEWAAL.

Aan het slot van dit overzicht nog woorden van dank aan het adres van de meer dan 1.000 personen, die aan de verschillende onderzoeken hebben meegewerkt. Ik hoop dat velen hun hulp zullen blijven geven.

J. Philippona,

Technisch lid v. b. Contactorgaan voor Vogelstudie

Tekeningen M. J. C. Kolvoort

Literatuur:

1. Natura 64 nr. 3, maart 1967: Korte verslagen over het broedvogelonderzoek in 1966.
2. Natura 65 nr. 4, april 1968: Korte verslagen over het broedvogelonderzoek in 1967. Dezelfde reeks artikelen verscheen in Het Vogeljaar 16 nr. 2, april 1968.
3. Avifauna van Nederland. 2de druk 1970. Leiden.
4. Leys H. N. en J. J. F. E. de Wilde. 1970. Het voorkomen van de Fuut (*Podiceps cristatus* L.) in Nederland. Gestencild rapport. 152 blz. Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Zeist.
5. Leys H. N. en J. J. F. E. de Wilde. (RIVON) 1968. Nestplaatskeuze en nestmateriaal bij Futen. De Levende Natuur 71: 265-272.
6. Leys H. N., J. Marbus en J. J. F. E. de Wilde. (RIVON) 1969. Voedselvluchten en jongenproductie bij de Futen van de Houtribsluizen. De Levende Natuur 72: 11-18.
7. Leys H. N., J. Marbus en J. J. F. E. de Wilde. (RIVON) 1969. De avifauna, in het bijzonder de broedvogels, van de Hout-

tribsluizen e.o. De Levende Natuur 72: 40-45.

8. Leys H. N., J. Marbus en J. J. F. E. de Wilde. (RIVON) 1969. Waarnemingen bij een broedpopulatie van Futen (*Podiceps cristatus* L.) in Oostelijk Flevoland. De Levende Natuur 72: 133-141.
9. Leys H. N. en J. J. F. E. de Wilde. (RIVON) 1969. Broed-populatie-dichtheden van de Fuut, *Podiceps cristatus* (L.), in Nederland. De Levende Natuur 72: 201-208.
10. Koning F. J. z.j. Het voorkomen van de Torenvalk (*Falco tinnunculus*) in Nederland. Gestencild verslag. 5 blz. Verschenen in 1970.
11. Philippona J. z.j. Huiszwaluw-telling in Nederland. Gestencild verslag. 5 of 9 blz. Verschenen in 1970.
12. Frieswijk J. J., 1969. De Gele Kwikstaart als broedvogel. De Levende Natuur 72: 18-20.
13. Feijen, H. R. 1970. Een analyse van de achteruitgang van de Roek in Nederland. De economische betekenis van de Roek. Gestencild rapport. 108 blz. Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Zeist.